

Latvijas Republikas

Ekonomikas ministrija

Ministry of Economics

Republic of Latvia

Publisko personu komercdarbības un valsts kapitāla daļu pārvaldības reformas

- Klienta, īpašnieka, nozares politikas veidotāja loma vienā personā
- Kapitālsabiedrības darbības pamatā ir pārvaldes iestādes uzdevumi
- **Zema kapitāla atdeve** (*pašu kapitāla atdeve 2009.gadā valsts uzņēmumos kopumā (izņemot finanšu sektoru) - 7%*)
- Nav pārskatāmi ekonomiskie un specifiskie (nozares politikas, stratēģiskie) **mērķi**
- Nav analizēta mērķu sasniegšana
- Trūkst **vienota, caurspīdīga un profesionāla** valsts kapitāla daļu (VKD) pārvaldība
- Sadrumstalots, **neviennozīmīgi vērtējams VKD pārvaldības regulējums**
- Ikdienas pārvaldības **lēmumu politizācija**

- **Valdības deklarācija:**
  - ✓ Labas pārvaldības principu un ilgstspējas ieviešana kapitālsabiedrībās
  - ✓ Valsts aktīvu pārvaldības pilnveide, nodalot nozaru politiku izstrādāšanu un īstenošanu no valsts kapitālsabiedrību un īpašumu pārvaldīšanas, koncentrējot valsts kapitālsabiedrību pārvaldību vienā profesionāli pārvaldītā institūcijā, ārpus nozaru ministrijām
- **Apņemšanās starptautiskajiem aizdevējiem veikt reformas, kas saistītas ar publiskās personas iesaisti komercdarbībā un valsts kapitāla daļu pārvaldi**

Publisko personu komercdarbības konceptcija

- Risina jautājumu, vai visas kapitālsabiedrības darbojas atbilstoši publiskas personas komercdarbības principiem
- Nosaka regulāru uzdevumu analizēt, vai valsts dalība ir nepieciešama

Valsts kapitāla daļu pārvaldības konceptcija

- Nosaka virzību uz centralizētāku pārvaldību
- Paredz VKD pārvaldības institūcijas izveidi
- Paredz vienotu korporatīvās pārvaldības principu ieviešanu

*VKD
pārvaldības
konceptija*

Kā pārvaldīs?
Korporatīvās pārvaldības ieviešana

Kas būs pārvaldnieks?

**Vai saglabāt VKD valsts
īpašumā?**

Vai visas ir komercsabiedrības
atbilstoši publiskas personas komercdarbības
principiem?

*Publisko personu
komercdarbības
konceptija*

Publisko personu komercdarbības principu maiņa

- Publiska persona ir tiesīga veikt komercdarbību gadījumā, ja ir **konstatēta tirgus nepilnība** vai nozarēs, kuras stratēģiski svarīgas no valsts attīstības un drošības viedokļa
- Publisko personu kapitālsabiedrību pārveides process (pēc izvērtējuma, normatīvo aktu pilnveides):

- izdod administratīvos aktus
- veic valsts nodevas administrēšanu
- ienākumi no dotācijas (subsīdijas) vai sniegtā pakalpojuma, izpildot tai deleģētos valsts pārvaldes uzdevumus

**Tiešās
pārvaldes
iestāde**

- sniedz publiskos pakalpojumus
- publiskās personas vārdā realizē projektus
- ienākumi no sniegtā pakalpojuma, izpildot tai deleģēto valsts pārvaldes uzdevumus

**Publiska
aģentūra**

Vai saglabāt VKD valsts īpašumā?

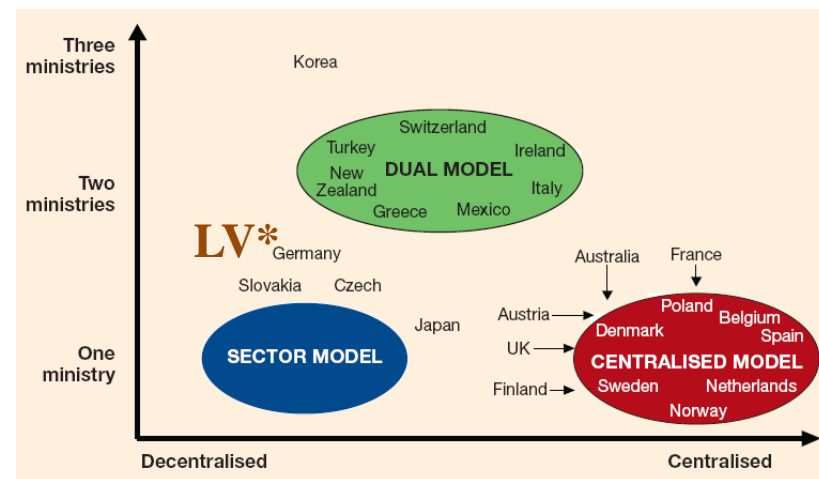
- Publiska persona **reizi 3 gados analizē** nepieciešamību saglabāt dalību konkrētās kapitālsabiedrībās
- Atsavina, ja valsts dalība kapitālsabiedrībā **neatbilst publiskās personas komercdarbības nosacījumiem**
- Tautsaimniecībai svarīgas kapitālsabiedrības, kuru darbība skar valsts drošību un nodrošina sabiedrībai nozīmīgu pakalpojumu sniegšanu, tiek **saglabātas valsts īpašumā**:

Virzība uz centralizētu pārvaldību

- Šobrīd Latvijā ir decentralizēts pārvaldības modelis
- Priekšlikums: **ieviest daļēji centralizētu pārvaldības modeli**, tostarp izveidojot centralizēto VKD pārvaldības institūciju
- Tendence *vecās* Eiropas valstīm **strauji vai pakāpeniski virzīties uz centralizēto modeli**
- Izšķiroša **OECD rekomendācija**, korporatīvās pārvaldības un ilgspējas principu ieviešana

* Latvijas vieta atainota ilustratīvi

Kas būs pārvaldnieks?

Latvijas Republikas

Ekonomikas ministrija

Ministry of Economics

Republic of Latvia

Centralizētais pārvaldnieks

pārvaldīs KS, kas atbilst šādiem pamatkritērijiem:

- Monopols / dominējošs stāvoklis tirgū
- Peļņas gūšana kā KS pamatmērķis
- Nesaņem valsts finansējumu vispār vai to saņem uz vienlīdzīgiem nosacījumiem kā privātās KS
- Darbība tirgus apstākļos

Nozaru ministrija

pārvaldīs KS, kas atbilst šādiem pamatkritērijiem:

- Tikai vai pārsvarā ir valsts budžeta finansējums (dotācija), KS nepieciešama izglītības un zinātnes, kultūras, nodarbinātības un sociālās, sporta, veselības politikas īstenošanai
- Pārvalda valsts aktīvus vai sniedz pakalpojumus, kas ir būtiski nozares politikas īstenošanai (atsevišķs MK lēmums)
- KS, kuras atrašanās centralizētā pārvaldnieka turējumā atbilstoši ES tiesību aktiem nav savienojama ar citas sabiedrības pārvaldību

Centralizētā pārvaldnieka plānotās funkcijas

Jauna funkcija

*Funkcija tiek īstenota
šobrīd, iespējami
uzlabojumi*

- **Izveidotas padomes** (*> 15 kapitālsabiedrībās*)
- **Publiskojamā informācija** (daudzās KS informācija nodrošināta jau šobrīd)
  - ✓ ievērojot komercnoslēpuma aizsardzību, publiskojami vispārējie mērķi, finanšu informācija, pārvaldības struktūra
  - ✓ Ceturkšņa, pusgada (*2 mēn. laikā*) un gada (*4 mēn. laikā*) pārskati
- **Mērķu noteikšana, izvērtēšana**
  - ✓ 3 gadu biznesa plāna izstrāde (no 2013.gada, var būt izņēmumi)
  - ✓ nākamā gada budžets – novembrī
  - ✓ precizētā peļņas prognoze, ieguldījumi nākamajā gadā un to finansēšanas avoti – augusts → *diferencēti noteikts dividenžu apmērs*
  - ✓ ikgadēja darbības, mērķu sasniegšanas, vērtības pieauguma izvērtēšana (vienlaikus ar gada pārskatu)

- Piemērojami visi kritēriji padomes veidošanai:

Bilances
kopsumma
> 3 milj.latu

Neto
apgrozījums
> 15 milj.latu

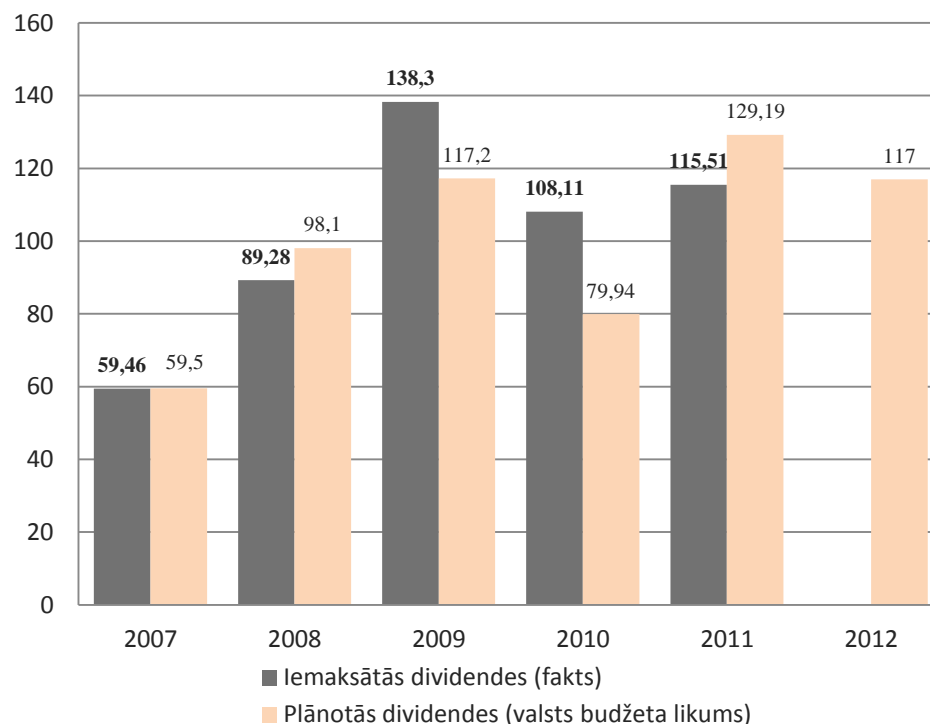
Vidējais
darbinieku skaits
> 50

- Attiecas uz ~ 15 īpaši lielām, lielām un vidējām valsts KS
- Padomes loceklis var savienot darbu ne vairāk kā 3 padomēs

- < 7 padomes locekļi (*īpaši lielās 5-7, lielās 3-5 un vidējās 3*)
- Atklātas, caurspīdīgas procedūras veidā centralizētā pārvaldnieka izveidots padomes locekļu rezerves saraksts (*sākotnēji var izmantot Baltijas Korporatīvās pārvaldības institūcijas datu bāzi*)
- Pieļaujams izmantot citas personāla atlases metodes (*piemēram, konkurss, darbā iekārtošanas aģentūras*)
- Padomes locekļi izvirzīti, izmantojot rezerves sarakstu, **balstoties uz profesionalitātes un kompetences kritērijiem** (*izglītība, pieredze, zināšanas par nozari, finansēm, vadīšanu, motivācijas metodēm u.c.*), kur kandidāta politiskā piederība nav faktors
- Padomes locekļus izvirza centralizētā pārvaldnieka izveidota *nominācijas komiteja*, tajā iekļaujot ekspertus

- **Diferencēta** katrai KS vidējā termiņā
- **Minimālā peļņas daļa**, kas izmaksājama dividendēs (25%)
- Atsevišķām KS **dividendes nav maksājamas** vai piemērojams cita likme
- ✓ izglītības un zinātnes, kultūras, nodarbinātības un sociālās, sporta, veselības politikas jomas KS
- ✓ KS, kurām paredzēti lieli ieguldījumi

Valsts budžeta ieņēmumi no dividendēm (milj.latu)

- Nosakot dividenžu apmēru tiek veikts **izvērtējums** par:
  - ✓ **KS mērķiem** (*ekonomisko un specifisko mērķu īpatsvars*) un to īstenošanu
  - ✓ katras **KS budžetu**, tajā iekļauto peļņas prognozi
  - ✓ **biznesa plānu** (vismaz 3 gadi), plānoto budžetu, turpmāk īstenojamiem projektiem, finanšu ieguldījumiem un to finansēšanas avotiem
  - ✓ optimālu **kapitāla struktūru** (attiecība starp pašu un aizņemto kapitālu), sabalansējot finanšu riskus
- **Izvērtējumu veic** centralizētais pārvaldnieks par KS; savukārt KS par tās meitas sabiedrībām
- Valsts budžeta likumā - ieņēmumi no dividendēm **pēc centralizētā pārvaldnieka priekšlikuma** (*t.sk. koncerna ietvaros*)

Mērķu noteikšana & dividendes laika grafikā

2012

Jūnijs	<ul style="list-style-type: none"> • KS publicē 2011.gada pārskatus (<i>vēlams</i>), attiecīgs akcionāru (<i>dalībnieku</i>) sapulces lēmums par dividendēm • VKD turētājs izvērtē KS darbību, mērķu sasniegšanu, vērtības pieaugumu
Augusts	<ul style="list-style-type: none"> • KS precizē 2012.gada peļņas prognozi, sagatavo informāciju par ieguldījumiem 2013.gadā un to finansēšanas avotiem
Septembris	30.09. FM ieņēmumu prognoze no dividendēm 2013.gadā
Novembris	<ul style="list-style-type: none"> • 30.11. KS apstiprina budžetu nākamajam gadam (<i>konsultējas ar nozaru ministrijām par specifiskajiem mērķiem</i>) • Lēmums par valsts budžetu, paredzot sākotnējo finansējumu VKD pārvaldības institūcijas izveidei
Decembris	<ul style="list-style-type: none"> • KS izstrādā biznesa plānu turpmākajiem 3 gadiem (<i>2013, 2014, 2015</i>), tajā iekļaujot ekonomiskos un specifiskos (<i>nozaru politikas</i>) mērķus (<i>vēlams</i>) • 30.12. VKD turētājs iesniedz informatīvo ziņojumu MK par KS darbības plānotajiem rezultātiem 2013.gadā (<i>Likums par budžetu un finanšu vadību</i>)

Mērķu noteikšana & dividendes laika grafikā

2013

Janvāris Februāris Marts	<ul style="list-style-type: none"> VKD turētājs (<i>izņemot tās KS, kurās izveidotas padomes</i>) izskata un apstiprina biznesa plānu turpmākajiem 3 gadiem Izveidota VKD pārvaldības institūcija (<i>centralizētais pārvaldnieks</i>)
Aprīlis	<ul style="list-style-type: none"> 30.04. KS publicē 2012.gada pārskatus, attiecīgs akcionāru (<i>dalībnieku</i>) sapulces lēmums par dividendēm Izvērtē KS darbību, izvērtē KS darbību, mērķu sasniegšanu, vērtības pieaugumu (<i>sadarbībā ar nozaru ministriju</i>)
Jūlijs	30.07. Centralizētais pārvaldnieks sagatavo un publicē gada pārskatu par valstij piederošajiem aktīviem 2012
Augusts	<ul style="list-style-type: none"> KS publicē pusgada finanšu pārskatus Centralizētais pārvaldnieks saņem precizēto peļņas prognozi, izvērtē, informē FM
Septembris	FM iekļauj ieņēmumu aplēsi no dividendēm 2014.gada valsts budžeta projektā
Novembris	<ul style="list-style-type: none"> 30.11. KS apstiprina budžetu nākamajam gadam (konsultējas ar nozaru ministrijām par specifiskajiem mērķiem), aktualizē 3 gadu biznesa plānu

Informācijas atklātības prasības

- **Attiecas uz** valsts KS un KS ar izšķirošu ietekmi, VKD turētājs nodrošina aktuālu informāciju interneta vietnē par tā turējuma esošajām VKD
- **Rekomendējoši:** visās KS, kurās ir VKD
- Samērojamas, lai nodrošinātu KS komercnoslēpuma aizsardzību
- Pastāv labā prakse jau šobrīd gan Latvijā (SIA “Lattelecom”), gan ārvalstīs (“Statoil”)

AS “Latvenergo”

• enerģijas ražošana
• tirdzniecība
• IT un ?

AS “Latvijas elektriskie tīkli” 100 %

AS “Sadales tīkls” 100 %

“Latvenergo Kaubandus” OÜ³ 100 %

“Latvenergo Prekyba” UAB⁴ 100 %

SIA “Liepājas enerģija” 51 %

AS “Nordic Energy Link” 25 %

AS “Pirmais Slēgtais Pensiju Fonds” 46,3 %

Par uzņēmumu

/ Par uzņēmumu

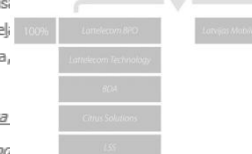
Koncerns *Latvijas dzelzceļš* (LDz) ir viens no lielākajiem valsts iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātājs valsts budžetā, kas Šobrīd LDz koncerna sastāvā ir valdosa uzņēmums - VAS / SIA LDz *Infrastruktūra*, SIA LDz *Ritošā sastāva serviss*, SIA *Cargo loģistika*, kas ir netieši pakļauts valsts a/s *Latvijas dzelzceļš*. VAS *Latvijas dzelzceļš* ir atbildīgs par publiskās lietošanas d: **LDz misija:** Nodrošināt dzelzceļa infrastruktūras pārvaldību; **LDz vīzija:** Kļūt par progresīvu, drošu un efektīvu dzelzceļu; **LDz galvenās vērtības:** Kompetence, Atbildība, Drošība, LDz Stratēģijā pieejama **ŠEIT**.

Koncerna “Latvijas dzelzceļš” organizatoriskā struktūra

VAS “Latvijas dzelzceļš” organizatoriskā struktūra atrodas

lattelecom

ĪPAŠNIEKI
Latvijas R

KAPITĀLA DAĻU TURĒTĀJS
Latvijas Republikas Satiksmes minis

DIBINĀTS
1924

PAMATKAPITĀLS
55,138 milj. Ls

2010. GADA NETO APGROZĪJUMS
7,1 milj. Ls

VIDĒJAIS DARBINIEKU SKAITS 2010. gadā
260 darbinieki

Ceturkšņa pārskati

2009.gada 3.ceturkšņa pārskats

2009.gada 4.ceturkšņa pārskats

2010.gada 1.ceturkšņa pārskats

2010.gada 2.ceturkšņa pārskats

2010.gada 3.ceturkšņa pārskats

2010.gada 4.ceturkšņa pārskats

2011.gada 1.ceturkšņa pārskats

VĪZĪJA
Latvijas lielākais un demokrātiskākais tēatrs
mākslas eksperimenti. Laikmetīgs teātris

MĒRĶIS
Teātra un sabiedrības iedvesmojošs, a
pārdomātā un reliģētā teātra vīzija.

MISIJA
Dailes teātra misijas pamatā ir unikāls
dzejnieka Raina - prātos. Cauri laikmet
dramaturģijas pērlēm teātris spējis dzīvi
laikmeta simboliem - uzundījušas disku
Teātra ēkas īpašais novietojums un

Valsts uzņēmuma ieņēmumi veidojas no maksājumiem par valsts obligāti noteikt
periodisko izdevumu abonēšanas un mazumtirdzniecības, grāmatu apgāda darl
atkalizmantošanai.

No “Latvijas Vēstneša” ieņēmumiem tiek finansētas sekojošas valsts funkcijas:

- likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta, Ministru kabineta, Satversmes ti
publicēšana (oficiālā publikācija laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” un tā e-vers
- tiesību aktu sistematizēšana (vortāls likumi.lv);
- sabiedrības informēšana par tiesību politiku valstī, kā arī sabiedrības tiesis
atbilstoši demokrātiskās valsts principiem.

Informācija, ko publisko KS

(interneta vietnes)

Latvijas Republikas

Ekonomikas ministrija

Ministry of Economics

Republic of Latvia

Mērķi	<ul style="list-style-type: none"> • Vispārējie ekonomiskie un specifiskie (<i>nozares politikas</i>) mērķi • Informācija par KS darbību
Finanšu informācija	<ul style="list-style-type: none"> • KS mērķu īstenošanas rezultāti • Veiktās iemaksas valsts budžetā (<i>dividendes, nodokļu maksājumi</i>) • Neauditēts pusgada pārskats (<i>divu mēnešu laikā pēc pārskata perioda beigām</i>) • Neauditēts gada pārskats (<i>divu mēnešu laikā pēc pārskata perioda beigām</i>) • Auditēts gada pārskats (<i>četrus mēnešu laikā pēc pārskata perioda beigām</i>) • Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums (<i>ja attiecināms</i>)
Pārvaldības struktūra	<ul style="list-style-type: none"> • Īpašuma struktūra (tajā skaitā meitas sabiedrības, finanšu ieguldījumi citu sabiedrību pamatkapitālā) • Valdes locekļi, padomes locekļi (<i>ja attiecināms</i>) • Organizatoriskā struktūra
Būtiski aspekti	<ul style="list-style-type: none"> • Atalgojuma politikas principi, vidējais darbinieku skaits • Informācija par katra saņemtā un veiktā ziedojuma (dāvinājuma) summu, ziedojuma saņēmējiem, KS ziedošanas (dāvinājuma) kārtība • Iepirkumi (<i>tiks saglabāta esošā kārtība</i>) • <i>Cita nozīmīga informācija, ja tā nav saistīta ar komercnoslēpumu izpaušanu</i>

Informācija, ko publisko centralizētais pārvaldnieks

Latvijas Republikas
Ekonomikas ministrija
Ministry of Economics
Republic of Latvia

Gada pārskatu kopsavilkums

- Katru gadu **līdz jūlija beigām** sagatavo (*par 2011.gadu – provizoriski līdz 31.08.2012.*) un **publisko ikgadēju informatīvo ziņojumu** (*gada pārskatu kopsavilkumu*) par valstij piederošajiem aktīviem, VKD pārvaldību un centralizētā pārvaldnieka darbību
- Informatīvais ziņojums iesniedzams zināšanai MK un Saeimā

Interaktīva interneta vietne

- Datubāze (informācija par VKD un to pārvaldību)
  - ✓ vidējie finanšu rādītāji;
  - ✓ valsts piešķirtā finansējuma attīstība pa gadiem
  - ✓ kapitālsabiedrības veiktās iemaksas valsts budžetā, tajā skaitā dividendes, nodokļu maksājumi
  - ✓ cita informācija dažādos griezumos, arī dinamikā pa gadiem, ar iespēju attēlot rezultātus grafiku un diagrammu veidā
- Kapitālsabiedrību saraksts, kas grupēts pēc padotības, nozares vai lieluma kritērijiem, pēc valsts dalības kapitālā apmēra

Aktuālā *info*

- Noderīgi materiāli, izmaiņas likumdošanā, *info* par KS darbību, starptautisko pieredzi u.c.

- Publiskas personas kapitāla daļu pārvaldības likums
- Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā
- Grozījumi Publisko aģentūru likumā
- Grozījumi likumā “Par uzņēmumu ienākuma nodokli
- Grozījumi likumā “Par budžetu un finanšu vadību”
- Grozījumi likumā „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu”
- Grozījumi Informācijas atklātības likumā
- Grozījumi likumā “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”
- Grozījumi Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā